

hased

Hased, ya'ni halkda bulunan rütbe ve esvâb ve sâir güzel ve canının istediği şeyleri görüp kıskanmak ve çekememek ve onun elinden gitmesini istemektir. Bu dahi kötü huyların büyüğünden birisidir ve insânın vücûdüne pek zararı olan bir maraz gibidir. İşte bundan ziyâdesile sakınmak lâzımdır. Zira, hased etmekle istemediği adamın elindeki şey gidip, kendisinin eline girmez ve hased etmenin bir fâidesi görülmez. İnsâna göre lâik olan kendisinin gayrısında görüp arzu eylediği şeyleri veren Cenâb-ı Vâhibden kendi hakkında dahi ihsân buyurulmasını sebeblerine yapışıp niyâz etmektedir.

haylâzlık

Haylâzlık, bu dahi çocuklara hiç elvermeyecek ve câhil kalmasına sebep olacak şeydir. Meselâ mektebe gitmemek ve yazı yazmamak ve dersine çalışmayıp

حَسَد

حَسَدٌ بِعَنَى خَلْفَةٍ بُولُنَانِ رُتْبَهُ وَأَنْوَابٍ وَسَائِرٍ
 كُوزَلٍ وَجَانِنِكَ اسْتَدِيكِي شَيْلَرِي كُورُونِ
 فِسْفَانِقَ وَحِكْمَةَ مَامَكِ وَأَنَّكَ الْبِنْدُ كَتَمِي
 اسْتَمَكِدِرِ بُوْدَخِي كُوْبِي خُوْبِلَرِكُ يُوكُذَنَ بَرِيْسِيْدِرِ
 وَإِنْسَانِكَ وَجُوْرِيْنَهْ بِكَ صَرَرِي أُولَانِ بَرِ مَرَضِ
 كِيْدِرِ اِسْتَهْ بُونْدَنَ زِيَادَهْ سِيْبَهْ صَافِقَمَقِ
 لِاَزْمِيْدِرِ زِيْرَاحَسَدِ اِبْتِمَكَلَهْ اسْتَمَدِيكِي اَدَمَلِكِ
 اَلْبِدَهْ كِي شَيْ كِيْدُوْبِ كَنْدُوْسِيْنِكَ اَلْبَهْ كِيْرَمَرِ
 وَحَسَدِ اِبْتِمِيْنِكَ بَرِ فَايْدَهْ سِي كُوْرُلْمَزِ اِنْسَانَهْ كُوْرَهْ
 لِاَيُقُ اُولَانِ كَنْدُوْسِيْنِكَ غَيْرِ بِيْسِيْنَدَهْ كُوْرُونِ اَزْزُوْ
 اَبَلَدِيكِي شَيْلَرِي وَبِرَنَ جَنَابِ وَاهِبَدَنَ
 كَنْدُوْحَقِيْقَهْ دَخِي اِحْسَانِ بُوْرُلْمِيْنِي
 سِيْلَرِيْنَهْ يَاطِشُوْبِ نِيَازِ
 اِبْتِمَكِدِرِ

حَبْلَازَلِقِ

حَبْلَازَلِقِ بُوْدَخِي جُوْجُقَلَرَهْ هِيْجِ اَلْوِيْرَمِيْمَجَكِ
 وَجَاهِلِ قَالِيْنَهْ سَبَبِ اَوْلَهْ جَقُوْ شِيْدِرِ مَثَلًا
 مَكْتَبَهْ كِتْمَامَكِ وَيَاْزُوْ يَاْزَمَامَقِ وَدَرِيْسِيْنَهْ جَالِيْمِيُوْ

şununla bununla münâsebetsiz sözler ve şeyler ve oyun ve seyirler ile vakit geçirmekdir. İşte böyle şeyler çocukların tamâm tahsîl-i hüner edecek azîz ve kıymetli vaktini zâyî ve telef etmeğe, ve nihâyetinde "vah, zamânım beyhûde geçmiş ve kendime yarayacak bir hüner ve san'at öğrenememişim" diyerek, pek çok peşimân olmağa sebep olacağından, çocuklar için aranacak şey olmakla, tamâm tahsîl-i hüner etmeğe yarayan, ve bir daha geriye kalması mümkün olmayan vakt-ı sabâvetini hayırsız ve fâidesiz oyunlar ve tenbellikler ile geçirmeyip, her türlü ilimleri okuyup yazmağa çalışmalı ve her gün mektebe gitmeğe alışmalı.

hîlekârlık

Hîlekârlık, ya'ni anasını ve babasını ve hocasını ve sâir kimesneleri türlü türlü yalanlar ve dolaplı sözler ile aldatmağa ve mücerred okuyup yazmaktan

شُونُكَلَه بُونُكَلَه مُنَاسَبِيئِر سُوَزَلَر وَشِيكِر وَوُونُك
 وَسِر لَز اِيَلَه وَفَت كُچُور مَكِدِر اِشْتَه بُونَه شِيكِر
 چُوجُقَلَر ك تَمَام مَحْصِيْل هُنَر اِيَدَه جَك عَزِيَز
 وَفِيْتَلُو وَفِيْتِي ضَايِع وَتَلْف اِيْتِكَه وَنِهَابِيْتَه
 وَاه زَمَانِم پِهْوَرَه كَجِيْتَش وَكَنْدُومَه بَرَه بَرَه جُوق
 بَرَه رَو صَنْعَت او كَرْتَه مَاشِيْم دِي بَرَك پَك چُوق
 پَشِيْمَان او لَغَه سَبَب او لَه جَعِيْدَك چُوجُقَلَر
 اِيچُون اَرَا نَه جُوق شِي او لَغَه تَمَام مَحْصِيْل هُنَر
 اِيْتِكَه بَر اِيْن وَبِر دَجِي كِي رُو بَه كَلَسِي مُمَكِن او لِيَا
 وَفَت صِبَاوِيْتِي خِي رِي سِر وَفَايْدَه سِر او بُونُك رُو سَبَلِكَلَر
 اِيَلَه كُچُور مِيُوْب هَر دُو زَلُو عِيْلَمَلَرِي او قُو بُوْب
 يَاز مَغَه چَالِشْمَلِي وَهَر كُون
 مَكْنَه كِيْتِكَه

اَلِشْمَالِي

جِيَلَه كَارَلِق بَعْنِي اَنَاسِيْنِي وَبَابَاسِيْنِي وَخَوَاجَه سِي
 وَسَا رِي كِسْنَه لَرِي دُو رُو دُو لُو بِلَا نَلَر وَدُو لَابَلِي
 سُوَزَلَر اِيَلَه اَلْدَا نَمَغَه وَمَجْرَزَاو قُو بُوْب يَاز مَقْدَن

جِيَلَه كَارَلِق

kurtulmak ve sâir dediğini yapmak için bir takım sözler söylemek ve işler yapmak gâyet çirkin ve kötü, ve sonra hîlesi meydâna çıkıp, akrânı beyinde rezîl ve rüsvay ve nihâyet zarârı başkasına olmayıp, ancak kendiyeye dokunacağı bi-ıştibâh olacağından, böyle şeylerden çekinmeli ve herkesle doğruluk ile geçinmelidir.

ârsızlık
ve masharalık

Arsızlık ve masharalık etmek dahi akli eren çocuklara pek kötü şeydir. Meselâ, şunu bunu güldüreyim diyerek, türlü kıyâfetlere girmek ve hokkabaz gibi şeyler yapıp söylemek, ve ondan bundan şey istemek, ve utanacak şeylerde utanmayıp, diline gelen hezeyân sözleri söylemek, ve elile ve sâir a'zâsile aybolan şeyleri işlemek gâyet insâna yakışmayan ve herkes yanında mezmûm olan şey olacağından, eğer böyle şeylerle

فَوَزُلْمَقَ وَسَايَرْدِيدِيكِي يَانَمُقْ اِيچُون بَرِطَاقِمِ
 سُوَزَلَرَسُونِمَكْ وَايشَلَرِيَانَمُقْ غَايَتْ چَرَكِي
 وَكُوِي وَصُكْرَهْ جِيهَهْ سِي مَبْدَانَهْ چِيْفُوْبْ اَقْوَانِ
 بِيْنْدَهْ رَدِيْلْ وِرْسُوَانِي وَنَهَايَتْ ضَرَرِي بَشَقَهْ سِيْنَهْ
 اَوْلِيُوْبْ اَنْجَقْ كَنْدُوِيَهْ طَوْقَهْ جَفِي بِي اِسْتِيْبَاهْ
 اَوْلَهْ جَعْفَنْدَنْ بُوْنِيكَهْ شِيْلَرْدَنْ
 چَكْمَلِي وَهَرْكَسَلَهْ طَوْغَرِيْلِي اَيْلَهْ
 كَمَلِيْدِرْ

غاز سزلق
 و مسخره لوق

غاز سزلق و مسخره لوق ايتمك دخی عقلی ايدرت
 چوجققره پك كوتی شیدر مثلا شوئی بونی
 كولدیره نیم دیرك دزلوقیا فتره كیرمك
 وحقه بازكی شیلریا یوب سونلك واندن بونك
 شی اسمك واونانه جوق شیلزده اوتانمیوب دلنه
 كلان هدیاز سوزلری سونلك وایله
 وسایر اعضا سیکه عیب اولان شیلری
 ایشلك غابت انسانه یا قشمان وهرگن یاننده
 مذموم اولان شی اوله جعفندن اگر بونله شیلزله

bir çocuğun adı çıkar ise, artık hiç kimse yanında kadr ve i'tibârı kalmaz, ve kimse kendisini sevmez. Bunun için her bir çocuk tahsîl-i edeb etmeyip, öyle ârsızlık ve masharalık etmemeye dikkat etmelidir.

bedzebânlık

Bedzebânlık gâyetle lisânını sakınacak şeydir, ya'ni ona buna ve akrânı olan çocuklara kötü söz söylemek ve söğmek çirkin ve günâh olduğundan, bir kimesneye hiç böyle çirkin söz söylemekten ve söğüp saymaktan gâyet hazer etmeli. Ve kimseyi çirkin mu'âmeleler ile incitmemelidir, ve onunla bununla boş yere itişmek ve tokuşmak ve mektebe gelip giderken zukaklarda şunun bunun arkasından taş atmak ve yâhut söz atmak gibi şeyler lâiksiz ve ayb ve muhâtaralı olduğundan, çocuklar usluca oturup ve edeble gezip, böyle yaramazlıklarda bulunmamalıdır.

بِرْجُو جُعُوكْ اَرِي چيفاز ايسه اَرْتِقْ هِيچ كِسَه
 يَانِنْدَه قَدَر وَاغْتِبَارِي قَالْمَزْ وَاكِمْسَه كَدُو سِنِي
 سَوْمَر بُونُكْ اِيچُون هَر بَرِجُو جُو جُو حَضِيلِ
 اَدَبِ اِيْتِيوُبْ اَوْبِلَه عَارِ سِرْلِقْ وَا سَخْرَه لِقْ
 اِيْتَامَكَه رِقْتْ اِيْتَمَكِيدِرْ

بَدْر بَانَلِقْ غَايْبِلَه لِسَانِي صَافِقَه جَقْ شِيْدِرْ
 يَعْني اَكَا بُو كَا وَا قَرَانِي اَوْلَانِ چُو جُقْفَرَه كُوْتِ
 سُو ز سُونِي كْ وَا سُو كْ كْ چِرْ كِيْنِ وَا كَاهْ اَوْلِدِ يَغْنِدَه
 بَرِ كِسَه بَه هِيچ بُو يَلَه چِرْ كِيْنِ سُو ز سُونِي كْ كَدَنْ
 وَا سُو كُوْبْ صَا يَمَقْدَنْ غَايْتْ حَذَرِ اِيْتَمَلِي
 وَا كِمْسَه يِي چِرْ كِيْنِ مُعَا مَلَه لَز اِيْلَه اِيچِيْتَامَلِيدِرْ
 وَا نَكَلَه بُو نَكَلَه بُو شِرَه اِيْتَمَكْ وَا دُو كَشْمَكْ
 وَا مَكْتَبَه كَلُوْبْ كِيدِرْ كَنْ رُفَا قَلْرَه شُونُكْ
 بُونُكْ اَرَقَه يَسْنَدَنْ طَاشِ اَتْمَقْ وَا يَاحُوْرْ سُو ز
 اَتْمَقِي شِيْبَرْ لَا يَقْسِرْ وَا عَيْبْ وَا مَخَا طَرَه لِي
 اَوْلِدِ يَغْنِدَنْ چُو جُقْفَرْ اَوْ صِلِيحَه اَوْ طُوْرُوْبْ
 وَا دِيْلَه كَرُوْبْ بُو يَلَه بَرَامَزْ لِقَا تَرَه بُو لَمَا مَلِيدِرْ

بَدْر بَانَلِقْ

sirkat

Sirkat, ya'ni hırsızlık. Bu dahi dince ve akılca en büyük, kötü huylardan ve -Hüdâ etmesin- buna alışan her kişinin âkıbeti türlü rezâlet ve nedâmete sebep olacağından başka, günâh ve harâmdır. Ve buna cesâret edenler cezâ kânûnu üzere küreğe konur ve pranka ve hapishânelerde kalır ve çürür. Ve bu hırsızlık öyle bir kötü şeydir ki, dikkat ile ve şartınca tahakkuk eder ise, cezâsı daha ağır olacağı kat'îdir. Bu cihetle, velev bir küçük şey olsun, ya'ni on dirhem gümüş değmez nesne olursa dahi, vel-hâsıl bir para değmezse de, hiçbir kimsenin bir şeyini kendisinin haberi olmaksızın alıp ve çalıp satmamalı ve kimseye dahi vermemelidir.

ağzı gevşeklik

Ağzı gevşeklik, ya'ni gizli bir şey gördüğü ve yâhut işittiği vakit onu saklamayıp herkese söyleyip bildirmek muzır ve çirkin şey olduğundan, kişi

سیرفت

سیرفت یعنی خسریلق بو دخی دینجه و عقلمه
 ال دیوک کوی خونیلردن و خدا ایتمون بوکا ایشان
 هر کسینک عاقبتی دزلور ذاک و ندامته
 سب اوله جغندن بشقه گناه و حرامدیر و بوکا
 جسارت ایدنلر جرافا فونی اوزره کورکه قونور
 و برانقه و حسنه لوزه قالور و چوروز و بو خسریلق
 اوله بکوی شیدرکه دقت ایله و شرطجه
 تحق ایدر ایسه جراسی دها اغرا اوله جخی
 قطعیدر بوجهته و کور کوجک شی اولسون
 یعنی اون دیره هم کیش دکمز سنه اولور سه دخی
 و الحاصل زیاره دکمز سه ده هیچ بزمسه نیک
 بزمسینی کندوسینک خبری اولمقیزین الوب
 و چالوب صاتماملی و کمسه دخی

ویرناملیدر

اغزی گوشکلیک

اغزی گوشکلیک یعنی کیزی برشی کوزدیکی و یا خود
 ایستدیکی وقت انی صاقلیوب هرکسه سوبلیوب
 بیلدیمک مضر و جریکین شی اولد یغندن کیشی

böyle şeylere kendisini alışdırmamalıdır. Zira bu huyda olduğu bellendiği vakit, kimse onun yanında bir daha gizli bir şey söylemez ve sâirine söylerken bile, "o geldi" diye lakırdıyı keserek, kendisinin itibârına dokunur. Ve böyle adama hiç bir yerde emniyyet olunmaz ve aslâ kadr ve itibârı kalmayıp, kimseden yüz bulamaz.

tahkîr

Tahkîr, ve dahi büyük ve küçüğünü beğenmeyecek sûretde tahkîr etmek hem insâniyyetce ve hem edeb ve mürû'etce hiç bir vakitte bir şahs hakkında lâik ve câiz olmayacak şeyler olduğundan, ve bu kendinden aşağı olsun ve fakîr ve âciz bulunsun, hiç bir kimesne hakkında hakâret etmek ve zevke almak ve istihzâ eylemek gibi şeylerden uzak durup sakınmalıdır, ve dâimâ kendi ırz ve edebile oturmalıdır.

istihzâ

بُوَيْلَهُ شَبْرَةٌ كَذُو سِنِي الشِّدْرِ مَا مَكِيدِرُ زِيْرًا
 بُوْحُوَيْدَةَ اَوْلَدِيْعِي بَلَلَنْدِيْكِي وَفَتْ كَيْمَنَّهُ اَنْدُكُ
 يَا نَيْدَةَ يِرْدَحِي كِيْرِي يِرْشَتِي سُوَيْلَكُ وَسَاِيْرِيْه
 سُوَيْلَكُ كَنْ يِيْلَهُ اَوْ كَلْدِي دِيُو لَقَرِيْبِي كَسَرَكُ
 كَذُو سِيْنِكَ اِعْتِيَارِيْه طُوْفُوْرُ وَبُوَيْلَهُ اَدَمَه
 هِيْجُ يِرْزِدَه اَمِيْنَتَاوَلْمَرْ وَاَصْلًا قَدْرُ
 وَاعْتِيَارِيْ فَالْيُوْبُ كَيْمَنَه دَنْ
 يُوْرُ بُوْلَه مَزْ

خَفِيْرُ وَرَدَحِي يُوْكُ وَكُوْجُكِي بَكْمِيْه جَكُ
 صُوْرَتَه خَفِيْرِيْمَنَكُ هُم اِنْسَانِيْجَه وَهَر اَرْبُ
 وَمُرُوْجَه هِيْجُ يِرْوَ قِيْنَه يِرْشَخْص حَقِيْنَه
 لايِقُ وَجَايزُ اَوْلِيْه جَقُ شَبْرُ اَوْلَدِيْغِدَنْ
 وَكُوْكَدِيْنَدَنْ اَسَاغِيْ اَوْلَسُوْنُ وَفَقِيْرُوْ عَاَجِرُ
 بُوْلَسُوْنُ هِيْجُ يِرْ كَيْمَنَه حَقِيْنَه حَقَارَتِ اِيْمَنَكُ
 وَدَوَقَه اَلْقَ وَاسْتِهْرَا اِيْمَنَكُ كِيْ شَبْرُ دَنْ اَوْزاقُ
 طُوْرُوْبُ صَا قَمْلِيْدِرُ وَدَائِمًا كَذُوْ عِيْضُ وَارِيْطَه
 اَوْ طُوْرُ مَكِيْدِرُ

خَفِيْرُ

اِسْتِهْرَا

garez ve kin
ve nefsâniyyet

Garez ve kin ve nefsâniyyet dahi huyların kötüsünden olup, ya'ni bir kimse kendi hakkında cânınının sıkıldığı ve yâhut zarâr gördüğü bir şey etse, onu unutmayıp eline bir fırsat geçtiği hâlde, ondan intikâm etmek ve yâhut o adamın ona hiç bir kötülüğü vâki olmamış iken, mutlakâ kendisinin fâidesini gözederek o bi-günâh hakkında gadr ve kötülük etmek gibi insâniyyete yakışmayan ve sâhibini kötü adamdır dediren şeyler olmakla, bunlardan sakınıp böyle kötülük yerine elinden gelen iyiliği etmelidir.

sadâkat

Sadâkat, kişi işinde ve sözünde doğru olmak insânca pek güzel ve hayırlı huyların biri olduğundan, ve bu huy sâhibini her yerde berhudar ettiğinden, sadâkat ve istikâmeti ya'ni her yerde sözünü ve özünü doğru etmeliği âdet etmeğe çalışmalıdır.

غرض و کین
و نفسانیت

غرض و کین و نفسانیت دخی خوئیرک کوئیسندن
اولوب یعنی بزکیمسه گندو حقیقده جانیک
صیقلدیغی و یاخود ضرر کوزدیگی بزشتی ایشسه
انی اوئومیوب الیه بر فرصت کجذیک حالده آندک
انتقام اینمک و یاخود اوادیمک آکا هیچ بزکوتیک
واقع اولماش ایکن مطلقا کندوسینک فایده سنی
کوزه درک اولدی کاه حقیقده غدر و کوبلک
ایتمک کبی انسانیتنه یاقشیمان و صاحبینی کوی
ادمیز دیدیرن شتیر اولمغه بونلردن
صاقوب بوبله کولک برینه الیک کلان
ایولکی ایتمک بیدر

صداقت

صداقت کیشی ایشنده و سوزنده طوغری اولق
انسانجه پک کوزل و خیر لوخوئیرک بری اولدیغیند
وبوخوی صاحبینی هریرده برخورداز ایشدیکن
صداقت و ایستقامتی یعنی هریرده سوزنی
واوزینی طوغری ایتمک کی عادت اینمکه
چالشمک بیدر

vefâkârlık

Vefâkârlık, ya'ni va'd edip üzerine aldığı şeyi yapmak sıfatı dahi mürû'et ve insâniyyet alâmetidir. Kişi dostunu ve ahibbâ ve akribâsını unutmamak ve elinden gelebildiği kadar iyilik etmek ve gayretkeşlik eylemek lâzımdır. İmdi, bu sıfatlar kendisinde bulunan zâtlar herkes indinde makbûl ve mu'teber olacağından, böyle doğru ve ahibbâ ve akribâsını unutmayan ve vefâdâr olanlar, her yerde memdûh olur. Bunun için bu güzel huylara alışıp, vefâdâr ve mürû'etkâr olmağa say etmelidir.

ri'âyetkârlık

Ri'âyetkârlık, bu dahi insâniyyete göre iyi huylardandır. Kişi kendisinden büyük olan ve hüner ve ma'rifeti bulunan zâtlara hürmet ve ta'zîm etmek ve kendisinden aşağı olanlara dahi hakâret nazârile bakmamak insâniyyet alâmetinden olmakla, herkes hakkında ri'âyet ve güzel mu'âmele edip, iyi nâm kazanmalıdır.

وفاكارلق

وفاكارلق يعنى وعدايدوب اوزرپه اديغي
شيني بائمو صغتي دجي مرون وانشايت علاميدر
كشي دوستي واجبا و اقرباسني اونونامو
والندن كله پيله يكي قدر ابولك ايتك
وغرت كشيك ايتك لازمدير ايمدي بوصفتر
كندوسنده بولنان ذاتلر هر كس عيन्दه مقبول
ومعبر اوله جفندن بويكه طوغري واجبا
واقرباسني اونونميان وفادار اولنلر هر برة
مدوخ اولوز بونك ايجون بوكوزل خويلره
اليشوب وفادار ومرو تكار اولغه

سعى ايتكيدر

رعابتكارلق بودخيا شايته كوره ابو خويلردنذر
كشي كندوسندن بيوك اولان وهرو معرفتي بولن
ذاتلره حرمت وتعظيم ايتك وكندوسندن اشاعي
اولنلره دجي حقارت نظريكه باقاسمو انشايت
علامتدن اولمغله هر كس حقيده رعابت
وكوزك معاملة ايدوب ابونام قرا نمكيدر

رعابتكارلق

Akribâ ve ahibbâya mahabbet ile onlara iyilik niyyetinde olduğunun üzerine gerek onlar hakkında ve gerek herkes haklarında dâimâ ulüvv-i himmet sâhibi olmak, ya'ni herkesin ikbâl ve itibârını ve refâh ve rahâtını garezsizce hasbı istemek ve kendiye lâik görmediği şeyi sâirlerine yapmamak ve yaptırmamak makbûl ve mu'teber olan huylardan olup, böyle olan adam büyüdükce, tarîkinde feyz ve itibâr bulacağından, kişi herkes hakkında iyilik isteyen ve mahabbet edip iyilik edici olmalıdır.

kanâ'at

Kanâ'at denilen şey dahi sâhibine râhat ve itibâr verici güzel sıfatdır, ya'ni yiyecek ve içecek ve giyecek ve sâir bu misilli şeylerde daha ziyâdesine bakmayıp, Cenâb-ı Hakkın verdiği ni'metlere râzı ve müteşekkir olmaktır. Kanâ'at ehli olan adam dünyâda çok zahmet çekmeyip

أَقْرَبًا وَأَحْبَابًا مَحَبَّتِ ابْنَةِ أَنْثَرَةَ أَبُولِكَ نَبِيْتِنْدَةَ
 أَوْلَادِيغِيْنِكَ أَوْزُرْبِيْنَةَ كَرَكَ أَنْدَرَحَقِيْنْدَةَ وَكَرَكَ
 هَرْكَسَ حَقْلَرِيْنْدَةَ دَائِمًا عَلُوْهْتِ صَاحِبِيْ أَوْلَقَ
 بِعَنِيْ هَرْكَسِيْكَ إِقْبَالَ وَاعْتِبَارِيْ وَرَفَاءَ وَرَاحَتِيْ
 غَرْضِيْرَجَهَ حَسْبِيْ اسْمُكَ وَكَنْدُوْبَةَ لَايِقَ
 كُوْرْمَدِيْ كِيْ شِيْئِيْ سَايْرَلِيْنَةَ يَا تَمَامُوْ وَيَا پَدِيْرَمَامُوْ
 مَقْبُوْلُ وَمُعْتَبَرُ أَوْلَانِ حُوْبِيْرْدَنِ أَوْلُوْبِ بُوَيْلَةَ
 أَوْلَانِ اَرَمَ بِيُوْدُكَجَهَ طَرِيْفِيْنْدَةَ فَيَضُ وَاعْتِبَارَ
 بُوَيْلَةَ جَفِيْنْدَكَ كِيْشِيْ هَرْكَسَ حَقِيْنْدَةَ
 أَبُولِكَ اِسْمِيْجِيْ وَمَحَبَّتِ اِيْدُوْبِ
 أَبُولِكَ اِيْدِيْجِيْ أَوْلَمِيْدِيْرُ

قَاعَت

قَاعَتِ دِيْلَانِ شِيْئِيْ دَجِيْ صَاحِبِيْنَةَ رَاحَتِ وَاعْتِبَارَ
 وَرِيْجِيْ كُوْرَلِ صِفْتِيْرُ بِعَنِيْ يِيْجَكْ وَلِيْجَهَ جَكْ
 وَكِيْهَ جَكْ وَسَايْرُ بُوْمِيْثَلُوْ شِيْرْدَةَ دَهَا
 زِيَادَةَ سِيْنَةَ بَا قِيُوْبِ جَنَابِ حَقِيْكَ وَرِيْدِيْجِيْ
 نَعْمَتَرَةَ رَاضِيْ وَمُتَشَكِّرُ أَوْلَقِيْرُ قَاعَتِ أَهْلِيْ
 أَوْلَانِ اَرَمَ دُنْيَا رَهَ جُوْفِ رَحْمَتِ جَكِيُوْبِ

ve çok kazanmak derdine düşmeyip, azîz olan ömrünü asâyiş ve râhat ile geçirir. Bu cihetle, bulunduğu hâle kâni olup, açgözlülük etmeyerek, olur olmaz şeyler için halkı ta'cîz etmekden sakınmalıdır. Lâkin, âli himmetli olup hayırlı şeylerde kendisine ve halka fâidesi olmasıçin çalışıp çabalamalı ve okuyup yazıp hüner ve san'at ve ticâret ve menfa'at tahsîl etmenin esbâbına teşebbüs etmelidir. Ve esbâba yapışmak dahi Vâcibü Ta'âlâ Hazretlerinin bir hikmetidir.

hüsn-i karîn

Hüsn-i karîn, ya'ni dâimâ iyi kimselerle düşüp kalkıp, kötü ve uygunsuz adamlarla görüşmekden hazer etmeli, çünkü kişi dâimâ görüştüğü ve mukârini olan adamın huyu ile huylanmak insânın tabî'etindedir. Eğer böyle kötü adamlarla söz söyleyip ve gezip yürüdüğü vakit

وَجُوفَ قَرَانِقَ دَر دِينَهِ دُوشَمِيُوبَ عَزِيْزِ اَوْلَانِ
 عَزِيْبِيْ اَسَابِيْنِ وَّرَا حَتَّ اَيْلَهَ كَجُوْرُزِ بُوْجِهَتَه
 بُوْلُنْدِيْغِيْ حَالَهَ قَاتِيْعِ اَوْلُوْبِ اَنجِ كُوْر لِيْلِيْكَ
 اِيْمِيَهَ رَكْ اَوْلُوْر اَوْلُوْر شِيْبَر اِيْچُوْنِ خَلْقِيْ تَعْمِيْرِ
 اِيْمَكْدَنْ صَافِيْمَلِيْدِرْ لِيْكَنْ عَالِيْ هِيْمَتِيْ اَوْلُوْبِ
 خِيْر لُوْشِيْلَرْدَه كَنْدُوْسِيْنَه وَخَلْقَه فَايْدَه سِي
 اَوْلِيْچُوْنِ چَالِشُوْبِ چَابِلَا مَلِيْ وَاوُقُوْبُوْبِ يَارُوْبِ
 هُنْرُ وَصَنَعَتِ وَتِيْجَارَتِ وَمَنْفَعَتِ حَصْبِ اِيْمِيْكَ
 اَسْبَابِيْنَه تَشْبِيْهُ اِيْمَلِيْدِرْ وَاَسْبَابَه
 يَا اِيْمُوْبِيْغِيْ وَاَلِيْبِ نَعَالِيْ حَضْرَتِيْكَ

بِر حِكْمِيْدِرْ

حُسْنِ قَرِيْبِ يَعْنِيْ دَائِمًا اَبُوْ كِيْمَنَه لَزَلَه دُوْشُوْبِ
 قَالِقُوْبِ كُوْبِيْ وَاوِيْعُوْنَسْرَا دَمَلَرَه كُوْر شَمَكْدَنْ
 حَذْر اِيْمَلِيْ چُوْنَكِيَه كِيْشِيْ دَائِمًا كُوْر شِيْدِيْكِيْ
 وَمُقَارِيْبِيْ اَوْلَانِ اَدِيْمِيْكَ خُوْبِيْ اَيْلَهَ خُوْبِيْمَقْ
 اِنْسَانِيْكَ طِيْعِيْتَدَنْدِرْ اَكْرَبُوْبِيْلَه كُوْبِيْ اَدَمَلَرَه
 سُوْر سُوْبِلَشُوْبِ وَاَكْرَبُوْبِ يُوْرِيْدِيْكِيْ وَقْتِ

حُسْنِ قَرِيْبِ

gide gide kendisi dahi kötülüğe alışıp, yoldan ve başdan çıkmasına sebep olur.

acele	<i>Acele</i> , dince ve akılcı acelesi lâzım olan şeylerden başka her şeyde acele etmek ve <i>inâd</i> dedikleri ki hak olmayan yerde dayanıp durmak huyudur. Ve kendiden büyüğünün ve hocanın ve
inâd	üstâdın sözlerini ve nasîhatlarını dinlemeyip, hemen cânının istediğini ve olur olmaz hâtırına geleni yapmak ve tez tabî'atlı olmak ve dargınlık huyları iyi şeyler olmadığından, böyle şeylerde bulunmayıp, ve hele şu
terk-i kabûl-i nasîhat	dargınlık ve gazab şöyle bir çirkin huydur ki, artınca insânın aklını örter de taşa ve toprağa ve akli olmayan hayvânlara söğür ve darılır. İnsâna böyle bir hâl gelir ise, kaldığı yerden savuşmalıdır ki gazab dahi savuşa.
gazab	

كَيْدَهُ كَيْدَهُ كَنْدُوسِي دَخِي كُوْلَكَةَ اَيْشُوبُ
 بُولَدَن وَبِاشَدَن چِيْمَسِيْنَه
 سَبِّ اُولُوْر

عَجَلَه

عِيَاد

تَرَا اَيْبُولِي نَصِيْحَت

غَضَب

عَجَلَه دِيْنَجَه وَعَقْلِيَه عَجَلَه سِي لَازِمَر اُولَان
 شِيْلَر دَن بَشَقَه هَر شِيْدَه عَجَلَه اِيْتَمَك
 وَعِيَاد دِيْدِي كَلَرِي كِي حَق اُولِيَان يَزْدَه طَبَانُوب
 طُوْر مَق خُوْبِيْدِر وَكَنْدُودَن بُوْكَمَك وَخُوْلَجَه نِيَك
 وَاسْتَارِك سُوْر لِيْنِي وَنَصِيْحَت لِيْنِي
 دِيَكَلَه مِيُوب هَمَان جَانِيْنِيَك اِسْتَدِيْ كِي وَ اُولُوْر اُولُوْر
 خَاطِرِيْنَه كَلْنِي يَا مَق وَتِيْر طَبِيْعَتِي اُولَمَق
 وَطَار غِيْلِيَق خُوْبِيْرِي اِيُوْشِيْلَر اُولَمَدِيْغِيْدَن
 بُوْبِلَه شِيْلَر دَه بُوْلَمِيُوب وَهَلَه شُوْطَار غِيْلِيَق
 وَغَضَب شُوْبِلَه بَر جَر كِيْن خُوْبِيْدِر كِي اَرْتِيْجَه
 اِنْسَانِيَك عَقْلِيْنِي اُوْر تَزْدَه طَاشَه وَطَبْرَاغَه
 وَعَقْلِي اُولِيَان حِيَوَانَلَرَه سُوْكَر وَطَار اِيْلُوْر
 اِنْسَانَه بُوْبِلَه بَر حَالَك كَلُوْر اِيْسَه كَلِيْ كِي يَزْدَن
 صَاوْشَمَه لِيْدِر كِي غَضَب دَخِي صَاوْشَه

hilm Ve insâna lâzım olan, gazablı olmayıp *halîm* ve selîm olup, huysuzluk etmeyerek herkesle karındaş gibi geçinmelidir.

nezâfet *Nezâfet*, ya'ni temizlik dince ve akılca i'tibâr edecek huydur ve her türlü necâsetden temizlenmek elzemdir. Ve pâklık memdûh ve hüsn-i tabî'ate delâlet eden sıfat olup, pislik bunun aksinedir. Bir adamın esvâbı eski olmak ayıb değildir, amma pis olmak ayıbdır. Üstü başı, ağzı burnu temiz olan adamı herkes gördüğünde, ondan hoşlanacağı misilli, pis ve murdâr olan şahsı gördüklerinde ve yanlarına geldikde, istikrâh edip tittinirler. Onunçün, çocuklar temizliğe alışmalıdır, yüzünü, gözünü yıkayıp pâk etmek ve ağzı burnu akmamak ve üstünü başını çamurdan ve tozdan ve sâir pisliklerden dâimâ sakınarak

وَإِنْسَانَهُ لَأَزْمَأُولَانَ غَضَبِي أَوْلِيَّوْبَ جَلِيمِ
 وَسَلِيمِ أَوْلُوبَ خُوْبِسْرَلُوْ اِيْمِيَّةَ رَكَ
 هَزَكْسَكَةَ قَرِنْدَاشِ كِي

كِيْمَكِيْدِرْ

نَظَافَتَ يَعْنِي تَمِيْزَلِكْ بِيْحَجَّةَ وَعَقْلِيَّةَ اِعْتِبَارًا اِيْدَةً جَدَّكَ
 خُوْبِيْدِرْ وَهَرْدَرُوْ نَجَاسَتَدَنْ تَمِيْزَلَمَكْ اَلْمَدِيْر
 وَبَاكَلِكْ مَمْدُوْخَ وَحَسَنَ طَبِيْعَةً دَلَالَتَ اِيْدَتِكَ
 صِفَتَ اَوْلُوبَ بِسِيْلِكَ بُوْنُكَ عَكْسِيَّةَ دِرْ بَرَادِمَكْ
 اَنْوَابِيْ اَسْكِيْ اَوْلُوْ عِيْبَ دَكَلِيْدِرْ اَمَّا بِسِ اَوْلُوْ
 عِيْبِيْرَ اَوْسْتِيْ بَاشِيْ اَغْزِيْ بُوْرِيْ تَمِيْزَ اَوْلَانَ
 اِدْمِيْ هَزَكْسَرْ كُوْرُ دِيْ كِنْدَهْ اَنْدَنْ خُوْشَكْنَهْ جَعِيْ
 مِيْثَلُوْ بِسِ وَهَرْدَرُوْ اَوْلَانَ شَخْصِيْ كُوْرُ دَكَلِيْدَهْ
 وَبَانَلِرِيْنَهْ كَلِيْدَهْ اِسْتِكْرَاهَ اِيْدُوْبَ تَشِيْرَلُوْ
 اَنْكُوْنُ چُوْجَقَلَرْ تَمِيْزَلِكَهْ اَلشَمَلِيْدِرْ بُوْرِيْ
 كُوْرِيْ بِيْقَايُوْبَ بَاكْ اِيْمَتِكَ وَاَغْزِيْ بُوْرِيْ
 اَقَامَقْ وَاَوْسْتِيْ بَاشِيْ چَاْمُوْرَدَنْ وَتُوْرَدَنْ
 وَسَاْرُوْ بِسِيْلِكَلَرْدَنْ دَائِمًا صَاقِيْنَهْ رَفْتْ

حِلْم

نَظَافَتَ